

SPORTS DURING THE COMMUNIST REGIME. "FIGHTING WEAPON" OF THE COUNTRIES FROM THE COMMUNIST BLOCK AGAINST THE CAPITALIST COUNTRIES

Steff Zakarias, Assist., PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: Odată cu căderea Cortiei de Fier în 1947, de la Stettin, la Marea Baltică la Trieste și Marea Adriatică, conform declarației lui Winston Churchill de la Fulton, se inaugurează o perioadă sumbră, plină de confruntări ideologice, de tensiuni și de o continuă întrecere între cele două blocuri - cel comunist și cel capitalist. Acest „Război Rece” ce avea să se ..... datorită confruntărilor existente pe plan politic, ideologic, social, economic, militar, cultural și sportiv al celor două blocuri, avea să dureze până la căderea regimului dictatorial comunist din Europa de Est.

În țările comuniste și bineînțeles în România, sportul era o modalitate prin care se realiza o propagandă comunistă menită să evidențieze partidul prin forma acestuia, care se implica în obținerea rezultatelor extraordinare, în formarea cetățeanului model în societate, al muncitorului demn să-ți reprezinte țara în competiții internaționale și bineînțeles în a învinge și altfel a demonstra superioritatea orânduirii comuniste față de cea capitalistă.

Apogeul acestor confruntări sportive îl constituie Jocurile Olimpice. Astfel, sportul a fost o armă a afacerilor internaționale, un mijloc de a-și demonstra superioritatea, pe de-o parte, iar pe de altă parte o metodă de a-și arăta disprețul și neacordul cu politica țării respective din anumite perioade critice ale evoluției societății. În ceea ce privește perioada „Războiului rece” boicoturile din 1980 de la Moscova și cel din 1984 de la Los Angeles au reprezentat forma de protest ideală din punct de vedere politic, atât al comuniștilor cât și al capitaliștilor. Președintele Carter (care era cel mai mult implicat dintre toți oamenii de stat occidentali) prin declarația sa afirmă că boicotul merită orice sacrificiu material, chiar dacă cariera sportivilor suferă. Pe cealaltă parte a Cortinei de Fier, statele comuniste foloseau manifestările sportive și nu în ultimul rând, boicotul, (neparticiparea statelor comuniste la jocurile olimpice de la Los Angeles, excepție făcând România), ca un răspuns la politica occidentală și nu în ultimul rând un mod de a lupta împotriva ... democratice specifice politicii țărilor occidentale.

Cuvinte Cheie: *sport, comunism, capitalism, ideologie, boicot*

La 5 martie 1946, fostul (și viitorul) premier al Regatului Unit al Marii Britanii Irlandei de Nord și liderul opoziției de atunci, Winston Churchill, a rostit la Fulton (S.U.A.) celebrul discurs: "De la Stettin, la Marea Baltică, până la Trieste, la Marea Adriatică, o cortină de fier a coborât de-a curmezișul continentului". Inaugura o perioadă, cea a „războiului rece” dintre 1947 (când conflictele dintre foștii aliați din cel de-al II-lea război mondial nu au mai putut fi evitate) și revoluțiile antisistem din 1989, o perioadă de tensiuni și confruntări ideologice. Practic era o confruntare între capitalism și comunism, între state și grupuri de state cu ideologii și sisteme politice diferite. Pe de o parte se confruntau „lumea liberă” (S.U.A. și aliatele ei, democrațiile liberale occidentale) pe de alta „lumea antiimperialistă” (U.R.S.S. și statele cu „regimuri democrat-populare”, conduse de guverne instalate de sovietici).

În timpul războiului rece conflictul dintre cele două blocuri s-a regăsit nu numai pe plan politic, ideologic, social, economic și militar, ci și pe cel cultural, sportiv. De ce în sport? Pentru că sportul reflectă regulile, conflictele și modelele societății și leagă sportul de identitatea națională și naționalism. (*M.A.Wood, op.cit., p.1*) După istoricul sportiv englez Joseph Maguire ar exista trei funcții în relația dintre naționalism și sport: - sportul este instrument al solidarității naționale prin promovarea unui simț al comunității

- sportul poate fi o arenă a confruntărilor politice între națiuni prin stimularea agresivității (neletale) și a stereotipurilor superior vs. inferior

- sportul poate oferi un mediu cultural care leagă națiunile prin asigurarea unui entuziasm și a unor experiențe comune care depășesc limitele naționale. (*Joseph Maguire and others, A sociological Perspective în M.A.Wood, op.cit., p.1*)

În perioada interbelică competițiile internaționale au devenit o arenă unde sportivii erau expresia comunității lor, sportul devenind o expresie culturală a naționalismului, echipele naționale reprezentând unitatea statelor moderne diversificate etnic. Competițiile internaționale (jocuri olimpice, campionatele mondiale - de fotbal mai ales) erau scena rivalităților naționale, iar impulsurile naționaliste creșteau forța internațională a sportului. S-au creat și stereotipii de „comportament național” după care sportivii scandinavi se caracterizează prin „calm și raționalism”, nemții prin „disciplină, eficiență, seriozitate”, britanicii prin „curaj, realism, pragmatism, dăruire”, francezii prin „înțelegere, civilizație, talent, inspirație, farmec, stil”, italienii prin „pasiune, temperament, frivolitate, senzualitate, hedonism”, latinii, respectiv sud-americanii prin „imprevizibilitate, creativitate necontrolată, indisciplină”. (*după O'Donnell, Hugh „Mapping the Mythical: A Geopolitics of National Sporting Stereotypes” în M.A.Wood, op.cit., p.4*) Alt stereotip privește „stilurile jocurilor naționale” care nu se leagă neapărat de performanțele unei echipe, ci provine mai degrabă din relatările despre identitatea națională. Astfel naționala de fotbal „squadra azzura” era un simbol al modului de viață italian, iar după succesul echipei de fotbal al Franței, chiar cu dificultățile legate de acceptarea/integrarea imigranților în societatea franceză (vezi atitudinea dreptei franceze conduse de Jean-Marie Le Pen), sportivii au devenit eroi ai națiunii cu care națiunea se identifică și prin care se reflectă valorile aspirațiile ei. (*Ibidem*)

Succesele gimnasticii românești, în special între mijlocul anilor '70 și începutul noului mileniu, a oferit românilor ocazia de a-și sărbători împreună neamul. Repetarea anuală a acestor momente de mândrie la campionatele mondiale și europene, olimpice a contribuit la ocazia de practicare a „naționalismului banal”. (*Michael Billig, Banal nationalism, London, Sage Publications, 1995 în M.A.Wood, op.cit. p.4*).

Peisajul ideologic al anilor '40-'50 arăta contrastul vizibil între „exploatarea și lăcomia din Vest”, și accentul pe „comunitate, națiune și dreptate socială ce triumfau în regimul socialist”. Sportul capitalist era unul decadent, în schimb cel românesc, care copia concepția sovietică, forma „sportivi-model” care să urmas fie încarnarea principiilor moralei socialiste și a profilurilor corecte din punct de vedere ideologic. (*M.A.Wood, op.cit., p.5*) Astfel, pentru a legitima statul socialist, până la începutul deceniului următor, mass media românească a apelat la principiile sovietice și metodele politicii externe de la Moscova, condamnând țările capitaliste și cultura lor sportivă. Denigrau sportul capitalist ca un sistem care îi expoata pe pe sportivii neștiutori, care erau priviți mai degrabă ca o marfă de către oamenii de afaceri.

Statele occidentale, mai ales SUA, erau acuzate că folosesc sportul în scopurile lor capitaliste, să creeze „soldați” pentru „războaiele imperialiste”, să distragă atenția maselor de la bolile sociale ale Occidentului, să profite de munca sportivilor pentru a-și spori profiturile. Sportul american era infestat de rasism, rapacitate, corupție, violență și degenerare, audiența fiind vulgară și înapoiată, amuzată de violență, cu eroi uitați foarte repede, unul misogin, într-o cultură dominată de bărbați. În schimb, autorii români celebrau și validau valorile sovietice precum și sportul de elită aflat în naștere în România. Sportul socialist era o cale importantă de a produce o forță de muncă mai sănătoasă și mai eficientă, și care la rândul său va genera sportivi de elită reprezentativi pentru țară, cetățeni modeli ai socialismului. (M.A.Wood, op.cit.p.3) Sportul părea să aibă potențialul de a servi orice cerință ideologică a societății, „fiind în special «periculos» în Occident unde a fost subordonat intereselor capitaliste” (după Constantin Kirițescu *Palestrica. O istorie a culturii fizice. Origini. Evoluții. Concepții. Metode. Probleme. Împliniri*, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, București 1964, p.480) Publicații ca „Stadion”, „Sportul Popular” pretindeau (pentru anii `40-`50), că în Vest sportul sporea sănătatea oamenilor, dar în același timp avea rolul de pregătire pentru războaiele imperialiste. Sporturile „vestice” (fotbal, box, lupte) cultivau brutalitatea și violența pe teren și în afara acestuia. Scriitorul sovietic A.Alexeev afirma „toate sporturile sunt un simbol al agresiunii, cucerire și distrugere” și că occidentalii încercau să crească o nouă „generație de barbari”(Iacint Manoliu, Recenzie la „Adevărata față a sportului burghez” de A.Alexeev, Editura Cultură fizică și sport în ziarul Sportul Popular, 8 mai 1952, p.7, în M.A.Wood, op.cit., Ibidem) În Occident sportivii se purtau cu dispreț unii față de alții, apreciau eroismul sălbatic, cruzimea. Cluburile care deserveau pe capitaliști, îi țineau departe pe tineri de „activitățile politice progresive și de luptă revoluționară”, distrăgeau atenția publicului de la problemele contemporane, iar sistemul de educație fizică din Vest avea menirea să-i orbească pe oameni ca să nu perceapă contradicțiile dintre clase, de aceea fiind cultivate cruzimea, moravurile proaste și dorința de a se îmbogăți cu orice preț. Profanările, violența, infracțiunile erau la ele acasă. (G.Solovov, „Sistemul corupției”, revista *Stadion*, ianuarie, 1950 în M.A.Wood, op.cit.p.7) După jurnalistul Egon Horn burghezia a inventat sporturi ca turismul, alpinismul, golful, tenisul, yahtingul, biliardul în scopul relaxării proprii, în timp ce clasa muncitoare lucra din greu. Sportul din Vest se afla la cheremul oamenilor de afaceri, conta doar profitul. (Egon Horn, „5.000 de ani de sport: sportul burghez (II)” revista *Stadion*, august 1948, 2 în M.A.Wood, op.cit.p.6) Potrivit gazetarilor epocii goana după profit, decadența a ajuns să corupă și Jocurile Olimpice, de exemplu în ediția din 1952 de la Helsinki, unde diferențele ideologice se observau și în felul în care arătau satele olimpice: cel al delegațiilor din est era caracterizat prin liniște, serenitate, cooperare, pe când cele ale delegațiilor occidentale s-a definit prin dezorganizare, gălăgie, un loc bun doar pentru certuri. Se găsea doar Coca Cola, filme americane. Deși businessmanii americani au încercat să transforme Jocurile Olimpice într-o afacere, „prezența delegațiilor socialiste a permis atingerea obiectivului adevărat, cel de legare a relațiilor de prietenie între sportivi, care și-au arătat dorința lor de pace”. (Radu Urziceanu, „Adevărata față a sportului în țările capitaliste s-a văzut și la Olimpiada de la Helsinki” *Stadion*, septembrie 1952, 23 în M.A.Wood, Idem, p.6)

Comitetul Internațional Olimpic a format un subcomitet pentru a discuta statutul sportivului amator. Presa română, după cea sovietică, a acuzat vestul de atitudine reacționară pentru că Avery Brundage (președinte al comitetului între 1952 și 1972) a definit sportivul amator ca pe unul care practică sportul din plăcere, fără compensație materială. Sovieticii argumentau însă, că în acest fel clasele de jos erau îndepărtate de sportul de elită care rămânea apanajul celor înstăriți, care își puteau permite să facă sport fără a fi remunerați. Presa românească l-a criticat pe Brundage zicând că amatorii lui Brundage erau de fapt profesioniști care nu trebuiau să-și plătească cheltuielile, pentru că societatea le asigura partea financiară prin deconturi de cheltuieli, burse sportive sau direct în bani, susținând astfel că amatorismul occidental era de fapt profesionalism deghizat. După ei, soluția dihotomiei era noțiunea de „muncitor- sportiv” astfel rezolvându-se tensiunea amator-profesionist, pentru că sportul de masă genera adevărata elită sportivă. Sportivii ca și muncitorii trebuie recompensați cu prime când au rezultate. De aceea situația din URSS era ideală pentru că toți sportivii erau și muncitori. Istoricul sportiv Victor Bănciulescu arăta că România trebuie să urmeze modelul sovietic pentru că țara are nevoie de forță de muncă formată din muncitori cu forță fizică și intelectuală care contribuie la bunăstarea națiunii. Cei mai talentați sportivi vor deveni „maestri ai artei lor” fără să împovăreze societatea cu un profesionalism dăunător. (*Victor Bănciulescu, „Problemele amatorismului în 6 puncte”, Stadion, februarie 1947 în M.A.Wood, op.cit., p.Idem.p.7*)

În concluzie, pot afirma că sportul era o modalitate de a realiza o propagandă comunistă menită să evidențieze partidul comunist și să denigreze politica din țările capitaliste. Astfel, România și celelalte țări comuniste, conduse de guverne instalate de U.R.S.S, puteau să-și demonstreze "superioritatea" în anumite competiții sportive (ex.gimnastica) și prin acestea, împreună cu alte metode de "formare al omului nou" din societatea comunistă să demonstreze țărilor din "lumea liberă" (și nu numai) ca modul de a trăi, a munci prin prisma realizărilor obținute în sport, sunt superioare datorită modului de pregătire, al metodelor eficiente de lucru și al condițiilor mai bune create de partidul comunist în România și bineînțeles de toate țările (conducerea acestora) sub îndrumarea "ocrotitoare" a U.R.S.S.-ului.

Sportivul era un model în societatea comunistă, întruchipând principiile moralei socialiste, al profilului ideologic corect. Totodată era muncitorul ideal, care datorită exercițiilor fizice efectuate de-a lungul anilor contribuia mai eficient în construirea și dezvoltarea societății socialiste, fiind mai sănătos și mai puternic.

Pe de altă parte sportivii din occident erau prezentați în presa comunistă, ca fiind niște discipoli ai unei lumi ai decadentei, ai violenței și rasismului, unde profitul și impicit exploatarea omului era un scop prin care conducătorii țărilor occidentale transformau sportivii în "soldați" pentru războaiele imperialiste împotriva comunismului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

*** Istoria Românilor, vol.X, coordonator Dinu C.Giurescu, sub egida Academiei Române, Secția de Științe Istorice și Arheologie, Editura Enciclopedică, București, 2013

- Marinău, Marius, Sportul mijloc de propagandă pe plan extern în epoca Ceaușescu, Oradea, 2011
- Roșca, Luminița, Mecanisme ale propagandei în discursul de informare/Presa românească în perioada 1985-1995, Editura Polirom, Iași, 2006
- Schöpflin, George, Nations Identity Power, Hurst & Company, London, 2002
- Tismăneanu, Vladimir, Stalinism pentru eternitate.O istorie politică a comunismului românesc, Editura Polirom, Iași, 2005
- Wood, Mihaela Andra, Superpower: Romanian Women`s Gymnastics During the Cold War, Urbana- Illinois, USA, 2010
- Kirișescu, Constantin, Palestrica.O istorie a culturii fizice.Origini Evoluții. Concepții.Metode.Probleme.Împliniri, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, București,^{xxx} 1964
- G.Solovov, sistemul coruptit, revista stadion, 1950.
- Eugen Hosu,5000 de ani de sport :Sportul Burghez 2,revista stadion august 1948
- Radu Urziceanu ,Adevarata fata a sportului in tarile capitaliste s-a vazut si la Olimpiada de la Helsinki,revista stadion ,sept.1952.
- Victor Albu ,Istoria ed.fizice si sportului,Editura Ex.Ponto ,Constanta,1996.
- Lucian Baia,Mitologia stiintifica a comunismului,Editura Humanitas,Bucuresti ,1999
- George Schopflin,Nations Identity Power,Hurst -Company ,London,2002
- Marius Marinău,Sportul mijloc de propaganda pe plan extern in epoca Ceausescu,Oradea 2011.
- Wilson Edwin Haro,The Politics of the Olympic Games,Edit,University of California Press ,Los Angeles 1981.
- Pro Sport,Informatorii Olimpici,17 iunie 2009.
- ^{xxx} Ziarul „Sportul popular”, București, 1945 - 1952
- www.wordpress.com
- www.historia.ro